

notulen

Aanwezig De leden van de verenigingsraad en de leden van het bestuur. Zie overzicht.

Afwezig Zie overzicht

Datum notulen 18 november 2017
Ons kenmerk VR94
Locatie Antropia
Notulist Sandra Barbé
Vergadering VR94 18 november 2017

Aanwezig zijn:

- a) van het bestuur : de dames Maas, Schuiling en De Bruin en de heren Baan, Biesmeijer, De Graaff, Tibben, Weterings en Wijers (voorzitter);
- b) van de verenigingsraad als (kandidaat-)afgevaardigde voor:
- Groningen : Mevrouw Jansen en de heren Boomsma, Kleinmeijer, Quené en Van der Veen;
  - Friesland : mevrouw Meijer en de heren Van Baaren, Boelen, Oversteegen (kd); Van de Ridder en Teders
  - Drenthe : de dames Bijkerk en Goedhard (kd) en de heren Hoegen Dijkhof, Kraal en De Wildt;
  - Overijssel : de heren Alberts, en Kuiper;
  - Gelderland : de dames Dellaert, Van Harten, en Van der Mey en de heren Van Dijk, Hekelaar, Jansen (kd), Kuper (kd), Vlasveld, Warmelink (kd) en Wieringa,
  - Flevoland : de dames Oomen (kd) en Van Zalinge de heren Van Alfen (kd), Bijlsma, Eelman (kd), Otten (kd) Verkaik (kd) en Van der Wal;
  - Utrecht : de dames Kunen en Silver en de heren Kaal, Kamphof en Kortekaas;
  - Noord-Holland : Mevrouw Wijnen en de heren Benders, en Wijngaarden;
  - Amsterdam : de dames Boelen, Olij, Pel en Wonneberger en de heren De Jong en Scheen;
  - Zuid-Holland : de dames Bos, Dogterom, en Visser en de heren, Edens, Haaijer en Van der Vaart;
  - Zeeland : de heren Kramer (kd), De Looff, Moen, Sinke en Vorthoren;
  - Noord-Brabant : de heren Van den Broek (kd), Broeksteeg, Claessen, Hoogveld, Naderman (kd) en Smeulders;
  - Limburg : mevrouw De Beaumont en de heren Van Gemert (kd), Heunen, Van Raaij, Weijs en Wolters;
- c) van de directie : mevrouw Panis en de heren Van den Tweel en Wams.

Afwezig zijn:

- a) van het bestuur : -
- b) van de verenigingsraad als (kandidaat-)afgevaardigde voor:
- Groningen : -
  - Friesland : mevrouw Kruger (kd);

Drenthe	: de heren Berends (kd), Van Iddekinge (kd), Klein Nulent (kd) en Willenswaard (kd);
Overijssel	: mevrouw Jonkers en de heren Spijker en Wever;
Gelderland	: de heren Favié (kd), De Groot (kd), Janszen (kd) en Winkelhuijzen (kd);
Flevoland	: mevrouw Fischer (kd);
Utrecht	: mevrouw Balvers;
Noord-Holland	: -
Amsterdam	: mevrouw Derkzen (kd);
Zuid-Holland	: de dames Franken, Padberg (kd), Westhoff en Stam en de heren Bruinsma (kd) en Huner;
Zeeland	: de heren Vermin, en Wattel;
Noord-Brabant	: de dames Erisman en 't Lam en de heren Van der Kleij en Schreuders (kd);
Limburg	: -.

1. Opening

Hans Wijers, opent de vergadering. Hij heet de aanwezigen welkom, in het bijzonder de nieuwe districtsafgevaardigde: Gonnje van Zalinge (Flevoland), Anke Wonneberger (Amsterdam), Serena Olij (Amsterdam), Eveline Padberg (Zuid-Holland), Jet Westhoff (Zuid-Holland), Debora 't Lam (Noord-Brabant), Antonie de Beaumont (Limburg), Roy Winkelhuijzen (Gelderland), Hans Scheen (Amsterdam), Gert Kamphof (Utrecht), Jan Edens (Zuid-Holland), Wilfred Haaijer (Zuid-Holland), Stan van der Kleij (Noord-Brabant), Ruud Smeulders (Noord-Brabant) en Harrie Broeksteeg (Noord-Brabant). En de nieuwe kandidaat-districtsafgevaardigden: Marthe Derkzen (Flevoland), Bram van Iddekinge (Drenthe), Kees Janszen (Gelderland), Marten de Groot (Gelderland), Nick Warmelink (Gelderland), Jaap Kuper (Gelderland) en Thomas van Gemert (Limburg).

Meegedeeld wordt dat de commissie Noord Holland momenteel niet meer actief is en de leden hun functies hebben neergelegd. Er komt een doorstart, waarvoor de voormalige dc-leden Leon Benders en Chris van Wijngaarden zich, in opdracht van het bestuur, inzetten.

2. Faunabeheer

Het ochtenddeel van deze vergadering staat in het teken van het faunabeheer en de dilemma's die zich voordoen bij het uitvoeren van het beleid. Het gaat niet om het maken van nieuw beleid maar om inzicht te krijgen in de ins en outs en de dilemma's die voortvloeien uit het gevoerde beleid. Na een korte inleiding van dr. Arjen Buijs, Rijksuniversiteit Wageningen, wordt er in groepen gediscussieerd.

Arjen Buijs belicht in zijn inleiding een van de vele aspecten die een rol spelen bij het wildbeheer, te weten de waarde die mensen hechten aan natuur en het wildbeheer. Waarden voor de natuur zoals de waarde van de natuur op zich, de waarde voor de toekomstige generatie, de gebruikswaarde of om te recreëren. Vanuit de verschillende waarden wordt naar de natuur en naar dieren gekeken. Een manier om naar die waarden te kijken is in ethische cirkels (wat vinden we belangrijk). Bij waarde gaat het altijd om de afweging wat belangrijk is indien er keuzes gemaakt moeten worden. De ethische cirkels helpen bij deze keuzes. Bij de waarde van de natuur wordt vaak gekeken naar de gebruikswaarde en de intrinsieke waarde.

Bij dieren is het belangrijk te weten dat er onderscheid is in intrinsieke waarde. Het ecosysteem, een holistische manier van kijken, enerzijds en een biocentrische (levende wezens) manier van kijken anderzijds. Dit onderscheid is vaak sturend bij het faunabeheer en er zitten ook tegenstellingen in (bijvoorbeeld ecocentrische versus biocentrisch). Als er gekeken wordt naar de verschillende waarden is beter te begrijpen wat mensen belangrijk vinden rond het faunabeheer. Naast deze waarden spelen ook belangen, emoties en overtuigingen een rol en beïnvloeden ze elkaar.

De deelnemers gaan vervolgens in negen groepen uiteen en buigen zich over de verschillende waarden (biocentrisch, antropocentrisch en ecocentrisch) in relatie tot de vos, de bever en het damhert.

Een korte plenaire terugkoppeling vindt plaats onder leiding van Koos Biesmeijer. Leerzaam deze ochtend was het zich verplaatsen in een denkwijze vanuit een andere waarde. Iedereen heeft deze ochtend de dilemma's kunnen ervaren die er zijn in het faunabeheer. Dat was het hoofddoel van de themabijeenkomst. De uitspraak "iedere visie kent weer zijn eigen dilemma's" illustreert dat mooi. Daarnaast ging het vooral om de overtuigingen die een rol spelen en niet de kennis. De tips die uit de discussiegroepen naar voren zijn gekomen, zijn meer dan welkom voor de werkorganisatie. Belangrijke tip vanuit alle drie de visies is communiceer: leg uit wat de dilemma's zijn, benadruk niet alleen schade maar ook de winst voor de natuur. Wees niet dogmatisch (vanuit welke visie dan ook), dat roept geheid weerstand op. Een ander aspect is om na te denken waar er in Nederland ruimte is om natuurlijke processen de ruimte te geven en waar niet. Benut altijd niet dodelijke maatregelen als rasters, zonering van recreatie als middel voor verstoring daar waar je minder schade door wilde dieren wilt (conform het concept 'landschap van angst'). En tot slot, wees creatief bij het vermarkten van diersoorten, denk aan excursies, webcam's of de bijdrage die soorten kunnen leveren aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken (voorbeeld bever die bijdraagt aan opvang van water na een heftige regenbui). Het blijft een lastige complexe materie en de reacties helpen bij het uitvoeren van het dagelijkse werk en de afwegingen die gemaakt moeten worden rondom communicatie, lobby en beheer.

3. Streefbeeld

Voorzitter, Hans Wijers, bedankt als eerste iedereen die de afgelopen twee jaar zoveel tijd en energie hebben gestoken in het eigentijdser en moderner maken van onze vereniging. Voorstel is om nu over te gaan tot besluitvorming op hoofdlijnen en niet te verzanden in details en voortdurende discussies. Per besluit geeft hij de volgende toelichting:

1: Semantiek

De ledenvertegenwoordigers zijn de maatschappelijke antennes van de vereniging, zowel door input in de formele besluitvorming als voor de voeding en reflectie rondom het beleid. Om deze taak duidelijker neer te zetten en aan te sluiten bij modern taalgebruik, wordt voorgesteld voortaan te spreken over ledenvertegenwoordigers. De naam districtscommissie wordt vervangen door ledencommissie en verenigingsraad door ledenraad.

2: In contact met de achterban

Ledenvertegenwoordigers staan nadrukkelijker in contact met de achterban. Een van de kerntaken is het ophalen en verwoorden van de meningen en belangen van de leden. Mede door een matige ondersteuning is er op dit moment een zekere afstand tot de leden. Een betere ondersteuning is noodzakelijk en wordt toegezegd. Er wordt een toolkit ontwikkeld en

goede afspraken over de ondersteuning door de werkorganisatie. Dit is een proces waarbij dit geleidelijk aan zal worden opgepakt, verbreed en gemoderniseerd.

3: Afstemmen jaarplan en activiteiten

Ledencommissies zijn in contact met de beheereenheden en stemmen de jaarplannen goed op elkaar af. Dit gebeurt al op een aantal plekken naar ieders tevredenheid. Voorstel is dit in 2018 overal te doen.

4: Leden kiezen leden

De ledencommissies worden zichtbaarder voor de achterban en het wordt duidelijker hoe iemand lid wordt van zo'n commissie. Procesvoorstel is om te onderzoeken of een systeem ingericht kan worden waarbij leden nadrukkelijker betrokken worden. Dit kan bijvoorbeeld door online verkiezingen. Een concreet voorstel voor deze werkwijze wordt aan de ledenraad voorgelegd in de voorjaarsvergadering van 2018.

5: Geografische verbinding beheereenheden

We willen een beweging zijn rondom onze gebieden waar ook de meeste leden zijn. Voorstel is te gaan naar twaalf ledencommissies die nadrukkelijker en logischer verbonden zijn met een streek en de beheereenheden. Dit op een schaal die groot genoeg is om impact te hebben. Voor de helft van de huidige organisatie verandert er niets, op een aantal plaatsen zijn de veranderingen groter. Niet alle grenzen zijn onbetwist. Over Drenthe, de Kempen en Amsterdam moeten nog definitieve beslissingen worden genomen. Voorstel is de ruimte te nemen om na te gaan of er betere oplossingen denkbaar zijn (met betrekking tot deze drie gebieden) voorstellen zijn dan wat nu voorligt en een beslissing hierover uit te stellen tot de voorjaarsvergadering van 2018.

6: Inhoudelijk betrokken

Ledenvertegenwoordigers worden nadrukkelijker betrokken bij het ontwikkelen en reflecteren op beleid. Voorstel is om dit verder te ontwikkelen en de kennis en ervaring van de ledenraad beter te benutten met masterclasses, klankbordgroepen, excursies en werkgroepen. En de interactie tussen ledenvertegenwoordigers, bestuur en werkorganisatie verder te laten toenemen.

7: Meer ruimte voor discussie

Met de aanpassing van het ochtendprogramma van deze vergaderingen is al invulling gegeven aan het meer ruimte vrijmaken voor discussie. Dit kan nog veel meer en is een belangrijk punt van aandacht. In kleinere groepen is het makkelijker met elkaar praten en interactief te discussiëren. Daarnaast is de barrière om mee te doen veel kleiner dan in een grote groep. Voorstel is om naar een kleinere raad te gaan. Daarbij gaat de werkdruk misschien iets omhoog voor de personen in de raad maar het wil niet zeggen dat in de commissies ook minder personen zijn om de overige werkzaamheden uit te voeren.

Mike Kortekaas (Utrecht) heeft met de voorzitters van de commissies Amsterdam en Noord-Holland een notitie opgesteld en rondgestuurd. Mike Kortekaas krijgt voorafgaand aan de ronde langs alle commissies van Hans Wijers het woord. Mike zet uiteen dat hij met deze notitie meer inhoud heeft willen meegeven aan het voorstel van het bestuur en het verzoek doet een aantal zaken verder uit te werken. De notitie is gedetailleerd, wat bedoeld was om vanuit meerdere invalshoeken te kijken naar de voorstellen en daarover na te denken. Gepleit wordt voor een verdere uitwerking van de voorstellen zoals die nu op tafel liggen en te werken aan een goede vereniging voor de toekomst.

Alle commissies (behalve Noord-Holland omdat deze op dit moment niet actief is) wordt vervolgens in de gelegenheid gesteld te reageren op de zeven beslispunten.

Friesland

Jur Teders spreekt namens Friesland en beaamt dat de hele streefbeeld Discussie veel energie heeft losgemaakt en ideeën gebracht. Omdat er al zo veel in gang is gezet, is het Streefbeeld 2020 eigenlijk al voor een deel gerealiseerd. Het is jammer als deze energie weer geperst gaat worden in een keuslijf waarbij iedereen op dezelfde manier te werk dient te gaan. Hoewel het gaat om een landelijke organisatie wordt gepleit voor diversiteit. Het is van belang de energie die los is gekomen in de praktijk te brengen op een zodanige wijze dat er een goede onderlinge uitwisseling is. Dit gebeurt al bij de drie noordelijke commissies waarbij al lerende wordt gekeken naar waar men elkaar en de relatie met de beheereenheden kan versterken. Het gaat om het gezamenlijk realiseren van een gemeenschappelijk doel, ieder met zijn eigen rol en verantwoordelijkheid. De hoofdlijn is, wat het noorden betreft, aan de slag gaan en werkende weg op ontdekkingstocht gaan en punten verder uitwerken. Wat betreft de voorstellen:

1. Niet te lang blijven hangen bij de benaming. In de praktijk moet vaak uitgelegd worden wat een districtscommissie is. Men wil graag af van dit begrip, ledencommissie is ook naar buiten toe goed uit te leggen.
2. Contact met achterban, daar is iedereen naar op zoek. De belemmeringen zijn genoemd, de privacywetgeving wordt steeds complexer. Gepleit wordt te zoeken naar middelen waardoor efficiënter en sneller contact is met de leden en de achterban.
3. Met het afstemmen van de jaarplannen is men al mee bezig en daar staat men volledig achter. Er is nauw contact met de twee beheereenheden. Ook zij zijn bezig hun rol in te vullen onder andere op het punt van het zijn van een beweging.
4. Wat betreft de verkiezingen is men voor verder onderzoek. Het is goed hier nog eens over na te denken en na te gaan hoe dit het beste vorm kan krijgen met de middelen van deze tijd.
5. Wat betreft de begrenzing is men van mening dat het mogelijk is een gebied vanuit twee ledenvertegenwoordigingen te behartigen. Hier is men ook volop over in gesprek met elkaar. Rond Amsterdam is het goed te kijken wat de voors en de tegens zijn. Op dit moment is daar te weinig informatie over en wordt het nu meer gevoelsmatig benaderd.
6. De contouren 6 en 7 betreffen een goede richting maar het is goed dit verder met elkaar uit te werken.
7. Voorlopig wordt de noodzaak om de omvang van de raad te verkleinen, indien de vergaderingen goed worden voorbereid, niet gevoeld. Pas later in het traject kan hierover worden doorgepraat, indien men van mening is dat dit een gunstig effect heeft.

Groningen

Pieter Boomsma onderschrijft, namens Groningen, de zienswijze van Friesland. Deze is gezamenlijk door de noordelijke commissies besproken. Daarnaast onderschrijft Groningen in grote lijnen de voorstellen van het bestuur en staan zij open voor de discussies die misschien nodig zijn om een aantal elementen die nog liggen aan te pakken.

Met betrekking tot de indeling van de gebieden (5) waarbij de Onlanden onder Groningen valt, wordt verzocht de overige gebieden (Vennebroek / Paterswolde) bij Drenthe te laten.

Drenthe

Gea Bijkerk sluit zich, namens Drenthe, aan bij vorige Friesland en Groningen. Er ligt een mooie basis in behapbare stukken. Wel verzoekt zij genoeg aandacht te besteden aan een goede ondersteuning van de ledenvertegenwoordigers (2). Hier dient nog een keer kritisch naar gekeken te worden. De verdeling (5) tussen Friesland en Drenthe is prima. De beide commissie trekken samen op, werven samen nieuwe leden en ontwikkelen samen nieuwe

initiatieven. Vanuit de leden gezien kan ze zich aansluiten bij de zienswijze van Groningen rond de indeling van de gebieden. De mensen die wonen in de kop van Drenthe voelen zich ook Drents ook al werken ze veelal in de stad Groningen. Het is daarom juist de Onlanden naar Groningen te laten gaan en de overige gebieden bij Drenthe te laten. Tot slot pleit ze ervoor gaande weg te onderzoeken wat de optimale omvang (7) van de raad is.

Overijssel

Hein Kuiper ondersteunt, namens Overijssel, de voorstellen van het bestuur. De vereniging wil een beweging zijn en daar passen de voorstellen prima in. Men is neutraal voor wat betreft de naamswijziging (1). Men ondersteunt van harte het aanbod voor een goede ondersteuning (2) bij het werk van de ledenvertegenwoordigers en dat men meer betrokken wordt bij het ontwikkelen van beleid (6). Het afstemmen van de jaarplannen (3) is volop in beweging in Overijssel. Men is hier zeer tevreden over en men werkt een en ander gezamenlijk verder uit. Het uitwerken en voorleggen van een voorstel rond de verkiezing (4) van nieuwe ledenvertegenwoordigers wordt ondersteund. De indeling van de gebieden (5) heeft voor Overijssel verder geen consequenties. De commissie hoopt dat er rond de twistpunten een gezamenlijk gedragen oplossing komt. Wat betreft de grootte van de raad (7) sluit Overijssel zich aan bij de vorige sprekers en wordt de wens genoeg ruimte te hebben voor een brede discussie onderstreept.

Flevoland

Gert Jan Verkaik geeft aan dat de commissie geen probleem heeft met de naamsverandering (1). Op dit moment heeft Flevoland grote moeite met het in contact komen met de leden. Een goede ondersteuning (2) hierbij is van wezenlijk belang. De commissie stelt voor dat in het blad Puur Natuur aandacht wordt gegeven aan de taken van de ledenvertegenwoordigers en het bestaan van de ledencommissies, zodat men zich beter kan profileren. Contact met de beheereenheden (3) loopt en wordt steeds beter, men is het eens met dit voorstel. Evenals met het zichtbaarder maken van de commissies (4) voor de achterban. Men heeft twijfels over het voordeel als de commissie Amsterdam (5) vervalt. Groen in de stad is een belangrijk onderwerp, misschien kan Amsterdam daar een trekkersrol in spelen. Men is het er mee eens dat de ledenvertegenwoordigers nadrukkelijker worden betrokken bij het ontwikkelen en reflecteren op beleid (6). Tot slot is men het er mee eens dat meer discussie nodig is tijdens de raadsvergaderingen (7) en er wordt verzocht de vergaderstukken tijdig voor te leggen. Er wordt geen reden gezien de schaalgrootte van de raad aan te passen.

Gelderland

Jan Wieringa: de commissie is het in grote lijnen eens is met de voorstellen van het bestuur. Kijkend naar de tekst van de notitie dan staat er dat de ledenvertegenwoordigers (2) mensen dienen te betrekken bij natuur en Natuurmonumenten. Dit laatste vindt hij niet juist, het is een taak van de werkorganisatie. De kerntaak voor de commissie is de besluitvorming over landelijk beleid. Het ophalen van ideeën bij de achterban is onderdeel daarvan maar niet de kerntaak. Zo gaat het volgens hem om de besluitvorming en niet om formele besluitvorming. Het gaat om het vertalen van de democratie van de vereniging. Over hoe dit wordt georganiseerd, dient nagedacht te worden. Duidelijk dient geformuleerd te worden waar het wel en niet over gaat. Besluitvormingsmomenten moeten duidelijk zijn evenals welke afwegingen er worden gemaakt (7). Zo zouden de vragenuurtjes wat hem betreft vaste commissies mogen worden. Hierdoor kan op deze deelgebieden met minder mensen gesproken worden en kan eventueel plenair de discussie worden afgerond. De commissie is verder van mening dat als de commissies Amsterdam en Noord-Holland (5) gelukkig zijn, dit gewoon zo gelaten kan worden. Zo ook wat betreft de omvang van de raad (7), als iedereen gelukkig is met de omvang waarom deze dan aanpassen. Mensen op het niveau van de beheereenheid zijn niet geïnteresseerd in de landelijke aspecten. Juist op het niveau van de

ledencommissies is het interessant voor mensen om mee te praten en te besluiten op landelijk niveau. Bij het inkrimpen van de raad worden waarschijnlijk een aantal mensen te kort gedaan.

Amsterdam

Marinus de Jong: commissie Amsterdam hecht grote waarde aan het contact met de leden en de achterban. Het Streefbeeld 2020 heeft dit terecht als belangrijke invalshoek gekozen. Wat voorgesteld wordt is op één punt na een bijdrage in de goede richting maar mist een invulling. Het is niet precies duidelijk waar de voorgestelde besluiten toe moeten leiden. Het risico bestaat dan dat er feitelijk niets of nauwelijks iets veranderd. Veel reacties zijn dat het geen wordt voorgesteld al gedaan wordt en dat er behoefte is aan maatwerk. Dit kan ook gezien worden als de boel de boel laten en dit doet afbreuk aan het Streefbeeld. Dit door een gebrek aan zeggingskracht en gebrek aan een follow-up van de voorgestelde besluiten. Vandaar het initiatief en de voorstellen van Utrecht, Amsterdam en Leon Benders (NH). Dit om invulling te geven aan het Streefbeeld 2020.

Van de zeven voorstellen komen op twee punten (het ANWB model en de fusie van Amsterdam) na de andere niet terug op de volgende raadsvergadering. Daarom ziet de commissie graag dat de raad zich uitspreekt, zorgt dat een aantal punten nader worden uitgewerkt en dat daarop wordt teruggekomen. Denk aan de betekenis van wat die ledenvertegenwoordiging is (hoe wordt dat precies ingevuld), hoe de contacten met de achterban worden vormgegeven, hoe de relatie met de gebiedsmanagers wordt gezien en hoe wordt de discussie in de raad vormgegeven. Men is graag bereid hieraan mee te werken en bijvoorbeeld deel te nemen aan een ad-hoc in te stellen werkgroep. Men is tegen het besluit voor de samenvoeging van de commissies Amsterdam en Noord-Holland (5). Dat leidt tot een commissie in een gebied met een grote achterban waaronder 120.000 leden, veel maatschappelijke activiteiten en meerdere gebiedsmanagers. Vraagtekens worden gezet bij deze samenvoeging terwijl andere problemen hierdoor niet worden opgelost. Men vindt de herindeling van commissies een introductie van nieuwe problemen terwijl het gaat om een goede samenwerking met de nabijgelegen commissies en het daarbij per gebied betrekken van geïnteresseerde leden. Een andere gebiedsindeling gaat voorbij aan de vraag wat leden interesseert. Daarnaast wordt de belangstelling gemist voor de grootschalige verstedelijking en het groen in en om de stad, een thema waar Amsterdam veel werk van maakt. De commissie werkorganisatie onderneemt verschillende acties als stadsboswachters. Jammer dat de commissie daar niet bij betrokken wordt. Amsterdam wil graag samen invulling geven aan de relatie met de achterban en verzoekt om de kans hieraan te werken.

Utrecht

Mike Kortekaas geeft, namens commissie Utrecht, aan dat het belangrijk is, dat meer inhoud wordt gegeven aan het profiel van de ledenvertegenwoordiger en wat ermee bereikt wordt. Hij verzoekt dit mee te nemen in de besluitvorming rond de naamsverandering (1). Rond het contact met de achterban wil hij graag antwoord zien op de vraag wat de vereniging wil uitstralen richting de leden en welke verwachtingen de ledencommissies kunnen waarmaken, de middelen en capaciteit in ogenschouw nemend. Rond het afstemmen van de jaarplannen (3) stelt hij de vraag wanneer de samenwerking gezien kan worden als een succes. De commissie wil graag weten wanneer dit wordt uitgewerkt. Daarnaast de vraag hoe de gebiedsmanagers omgaan met adviezen van de commissies, hoeveel ruimte hebben ze om daar iets mee te doen. Wat betreft de verkiezingen (4) verzoekt hij om een onderbouwing waarom het aangehaalde model goed is. De commissie Amsterdam (5) kan wat Utrecht betreft voorlopig blijven mede gezien vanuit de grote steden problematiek. Het zou goed zijn als elke commissie personen aanwijst die nadenken over de verstedelijkingsproblematiek in de grote steden in hun gebied liggen. Bij het betrekken van de ledenvertegenwoordigers bij het beleid (6) wordt verzocht om meer verbinding tussen de strategische agenda en

programmering van klankbordgroepen, masterclasses, etc. Tot slot geeft hij aan dat er geen noodzaak wordt gezien het aantal zetels (7) te verkleinen.

Zuid-Holland

Maaïke Visser onderschrijft namens de commissie Zuid-Holland, alle voorstellen van het bestuur. Met betrekking tot het geografisch verbinden (5) van de commissies aan de beheereenheden wijst zij erop dat binnen het gebied van Zuid-Holland twee grote steden liggen. Zij zien niet de noodzaak een aparte commissie te hebben voor deze grote steden en zodoende ook niet voor Amsterdam. Zij roept op de argumentatie zuiver te houden en deze te scheiden van de emotie. Ook het aantal leden, Zuid-Holland heeft er ca. 140.000 is prima werkbaar. Vooralsnog houdt de commissie de grootte van de raad (7) graag gelijk. Wel kan de vergadering volgens de commissie met wat creativiteit op een betere manier vormgegeven worden. Het instellen van vaste commissies is een mogelijke oplossing.

Noord-Brabant

Wim Hoogveld: De commissie Noord-Brabant heeft leden verworven (4) via het plaatsen van vacatures in de krant en Puur Natuur. Deze werkwijze voldoet prima en men heeft niet echt de behoefte dit te wijzigen. Met betrekking tot de verdeling van de beheereenheden (5) waarbij geschoven wordt met de grenzen tussen Noord-Brabant en Limburg en Noord-Brabant en Zeeland, kan de commissie kan zich vinden in het de aanpassing met Zeeland. Daarnaast ook met het laatste voorstel (model provinciegrenzen) voor de aanpassing met Limburg. Men hoopt dat dit voor Limburg ook zo is, zo niet dan wil de commissie dit graag gezamenlijk oplossen. Het gebruik van de aanwezige kennis van de ledenvertegenwoordigers (6) vindt men een goede zaak. Men is geen voorstander voor het verkleinen van het aantal raadsleden (7). Het verkleinen van de raad zorgt ook voor verkleining van het aantal commissieleden en er is genoeg werk om deze mensen te laten doen. Daarnaast is het goed een afspiegeling te hebben van de Nederlandse bevolking en dat gaat beter met 90 dan met 50 personen. Wat betreft de overige voorstellen is de commissie akkoord.

Zeeland

Sjaak de Looff: de commissie Zeeland geeft de volledige steun aan de voorstellen van het bestuur. Enige kanttekening die wordt gemaakt is rond de verkleining van de ledenraad (7). Men is het eens met wat de vorige sprekers over dit punt hebben gezegd. De commissie is niet tegen verandering en de verbeteringen die daarmee behaald worden. Men wil vooral nu aan de slag en stoppen met discussiëren en rapporteren.

Limburg

Jos Weijs zet namens commissie Limburg vraagtekens bij de voorgestelde verkiezing van nieuwe leden (4). De commissie vraagt zich af of de leden van Natuurmonumenten daar op zitten te wachten. Er dient goed nagedacht te worden over de wijze waarop de verkiezingen transparanter gemaakt kunnen worden. De commissie kan zich vinden in het voorstel om met de gebiedsmanager en de commissie Noord-Brabant in gesprek te gaan over de verdeling van de beheereenheid (5) en samen te kijken naar een acceptabele omvang. Ook de landsdeelmanager zou zich bij dit gesprek aan kunnen sluiten. De commissie is vooralsnog tegen een verkleining van de raad (7).

Hans Wijers bedankt de sprekers voor de doordachte en goed gemotiveerde soms verschillende maar in grote mate overeenkomende toelichtingen. Hij concludeert dat er consensus is over de hoofdlijnen van de zeven voorstellen. Een viertal punten komen terug in de voorjaarsvergadering. Naast de toegezegde uitwerkingen worden verder geen stukken meer geschreven.

De volgende punten komen terug in de raadsvergadering van 26 mei 2018:

1. Besluit 2 (In contact met achterban): een duidelijk uitgewerkt en helder overzicht van wat wel en niet kan met betrekking tot gebruik van (email)adressen, nieuwsbrieven, webpagina's, etc.
2. Besluit 4 (Leden kiezen leden): een voorstel hoe de commissies en hun leden meer zichtbaar kunnen zijn. Hierin worden de voor- en nadelen van online verkiezingen meegenomen. Aan de ene kant dient, door transparantie, bereikt te worden dat leden die belangstelling hebben om een bijdrage te leveren dit ook kunnen gaan doen. Aan de andere kant dient het werkbaar te zijn en een toegevoegde waarde te hebben.
3. Besluit 5 (Geografische verbinding beheereenheden): over de punten 5b (Drenthe), 5e (De Kempen) en 5g (Amsterdam) van de herindeling worden met de betreffende commissies gesprekken gepland. Voorstellen worden opnieuw besproken tijdens de raadsvergadering.
4. Besluit 7 (Meer ruimte voor discussie): een voorstel over een mogelijke andere invulling van de ledenraad.

4. Actualiteiten en mededelingen bestuur en directie

In aanvulling op de tweewekelijkse nieuwsbrief staan Marc van den Tweel en vervolgens Teo Wams, kort stil bij de volgende actualiteiten:

- *Regeerakkoord*
In aanloop op de kabinetsformatie is een grote lobbyactiviteit opgezet. Er is een maatschappelijk regeerakkoord geschreven, het voorjaarsforum was hieraan gewijd en met de verschillende partners is gelobbyd. Natuurmonumenten kiest voor een toon die gericht is op samenwerking. In het regeerakkoord zitten goede aanknopingspunten om het beleid beter te maken en voldoende openingen om de komende jaren te werken aan de biodiversiteit in Nederland.
- *Visie ontmoetingsplekken*
De vereniging heeft acht bezoekerscentra en veertig informatiepunten waar geen investeringsstrategie voor was. Nu is er een visie opgesteld waarbij wordt ingezet op de vijfenvijftig gebieden waar tachtig procent van de bezoekers komen. Online worden deze gebieden versterkt (o.a. wandelapp) en wordt er flexibeler omgegaan met de te ontvangen bezoekers (investeren in contact). Daarnaast wordt in een aantal iconische gebieden (zoals bijv. Veluwezoom), gebieden waar de meeste bezoekers komen, geïnvesteerd. Dit houdt ook in dat op andere plekken minder geïnvesteerd wordt of gelegenheden worden gesloten.
- *Facebook Live*
Een kort filmpje wordt getoond over de actie Facebook Live, een livestream marathon vanuit de gebieden. Het laat zien hoe nieuwe kanalen in opkomst zijn en de mogelijkheden die dit te bieden heeft.
- *Natuurbegraven*
De lijn zoals besproken tijdens de excursie wordt voortgezet. Er is een toenemende belangstelling in de samenleving om zich op deze wijze met de natuur te verbinden. Men

verbindt zich ook daadwerkelijk aan de plek waarvoor gekozen is en dit biedt kansen. Natuurbegraven werkt daardoor als katalysator voor de gebiedsontwikkeling.

- *Samenwerking andere organisaties*
Er wordt al een aantal jaar gekeken naar mogelijkheden voor verbeteringen op het vlak van efficiency en zichtbaarheid door goede samenwerking met andere terrein beherende organisaties. De laatste tijd wordt er aan ruilingen gewerkt tussen Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en De Landschappen. Dit wordt per provincie opgepakt, een mooie ontwikkeling waarbij ook ontbrekende schakels worden verworven.
- *Achterbanraadpleging landschap*
Het begrip achterban wordt hierbij heel breed geïnterpreteerd waarbij over heel Nederland wordt gesproken. Verschillende streekconferenties zijn en worden hiervoor georganiseerd. Het zijn geanimeerde bijeenkomsten die ook leiden tot vervolg bijeenkomsten met een goede opkomst en lokale initiatieven. Ook is er veel enthousiasme bij gemeenten en hun ondersteuning zorgt ervoor dat veel mensen worden bereikt.
- *Achterbanraadpleging Natuurbeleving*
In de natuurbelevingsagenda, opgesteld naar aanleiding van deze raadpleging, staan concrete zaken die nu worden opgepakt. Veluwezoom, een van de meest bezochte gebieden, is een soort pilotgebied. Hier worden de verschillende initiatieven (o.a. het parkeren, de verschillende gebruikersgroepen, etc.) in samenhang uitgetoet. Verder zijn verspreid over het land natuurspeelplaatsen ingericht, entrees van gebieden verbeterd en gebieden geschikt gemaakt voor mensen (en in het bijzonder kinderen) met een beperking. Daarnaast worden over het hele land vrijwillige boswachters ingezet, de gastheren/vrouwen van Natuurmonumenten.
- *Deelerwoud*
Bij het uitvoeren van de agenda wilde dieren loopt de vereniging ook tegen dilemma's aan. Zo is in Deelerwoud een afschotvrije zone, mede naar aanleiding van de wildagenda, gecreëerd. De aantallen dieren worden nu echter steeds groter en zo trekken bijvoorbeeld de damherten naar de omgeving en zorgen voor overlast. De vraag is nu hoe de vereniging omgaat met dilemma's die voortkomen uit de invoering van de wildagenda. Om hier mee aan de slag te gaan is er een wetenschappelijke adviescommissie en een maatschappelijke klankbordgroep in het leven geroepen die de problematiek bestuderen en bespreken. De meningen en adviezen worden betrokken bij het verder vormgeven van het beheer.
- *Bosbeheer*
Voor alle bosgebieden worden bosmaatregelplannen opgesteld. Deze worden ex ante geëvalueerd waarbij gekeken wordt of de nieuwste inzichten zijn gebruikt en hoe de balans is tussen oogsten en beschermen. De excursie (14 april 2018) staat in het teken van het bosbeheer. De conclusies van deze evaluatie en de eventueel te nemen vervolgstappen worden behandeld tijdens de vergadering van de raadsvergadering van 26 mei 2018.

5. Notulen en besluiten- en afsprakenlijst van de 93ste vergadering gehouden op 13 mei 2017

1. De notulen van de 93ste vergadering

De notulen worden ongewijzigd vastgesteld.

2. De besluiten- en afsprakenlijst

De besluiten- en afsprakenlijst wordt ongewijzigd vastgesteld.

6. Begroting 2018 en verkenning 2019 - 2020

Coraline Panis zet uiteen dat de begroting op dit moment een concept betreft. Niet omdat een andere procedure gevolgd is maar omdat nog een begrotingstekort (1,4 miljoen) te overbruggen is. Hier wordt de komende weken aan gewerkt. Een sluitende begroting wordt vervolgens vastgesteld door het bestuur tijdens de december vergadering.

Prognose 2017

Het afgelopen jaar is veel gebeurd waarbij steeds getracht is de begroting sluitend te houden. Zo was er een meevaller op het gebied van de loonkosten maar ook uitgaven voor het inhuren van tijdelijke krachten. Er was een gunstige factor met betrekking tot de eindafrekening van de SNL subsidie over de periode t/m 2016 maar extra kosten voor het outsourcen van de ICT helpdesk. De inkomsten uit erfstellingen en legaten lopen achter vergeleken met vorig jaar en er zijn nog een aantal provincies die nog geen nieuwe subsidiebeschikkingen hebben afgegeven voor de volgende SNL periode. De inkomsten uit contributies zijn hoger dan verwacht voornamelijk doordat nieuwe leden meer geven dat het minimumbedrag en leden die uitstromen vaak wel op het minimum bedrag zitten.

Begroting 2018 en verkenning 2019 - 2020

De inkomsten zijn gebaseerd op een achterban van 700.000 leden en donateurs en er komt een contributieverhoging in 2020. Er is een lichte stijging opgenomen voor de inkomsten rond erfstellingen en legaten (conform de markttrend) en voor giften en schenkingen. De inkomsten uit de NPL zijn stabiel en de SNL inkomsten stijgen licht evenals de uitgave voor het terreinbeheer. De bijdrage uit het eigen vermogen daalt de komende jaren door een daling van het belegd vermogen en de uitgaven aan de verwerving van de ontbrekende schakels. De bestedingen nemen structureel toe door de inflatie en de loonstijgingen. Daarnaast zijn er additionele bestedingen opgenomen die te maken hebben met het beheer van nieuw areaal en de outsourcing van de helpdesk. De bestedingen (projectenorganisatie) rond de Marker Wadden dienen op een andere manier gedekt te worden wegens uitputting van een fonds Henny dat hier voor bestemd was. Het resultaat komt uit op een tekort van 1,4 miljoen voor 2018.

Voor de komende jaren liggen de kosten structureel hoger dan de inkomsten. Ondanks dat de uitgaven rond de ontbrekende schakels en de Marker Wadden grotendeels worden gedekt door fondsen en bestemmingsreserves. Het tekort neemt verder toe in 2019 en gaat in 2020 weer iets omlaag vanwege de contributieverhoging. De inschatting is dat het moeilijk wordt om de komende jaren met de begroting op nul uit te komen. Hiervoor wordt een resultaatarget ingesteld. Deze is inmiddels voor 2018 bijna gehaald maar dit wordt nog een uitdaging voor 2019.

Conclusie

Omdat de vaste kosten de komende jaren harder stijgen dan de inkomsten komen een aantal opgaven naar voren. Ten eerste de noodzaak voor het verbeteren van het resultaat door het identificeren en doorvoeren van kostenbesparingen door anders te gaan werken. Daarnaast het identificeren en realiseren van kansen op het gebied van inkomsten en het verbeteren van het rendement. Daarbij dienen nieuwe initiatieven in ieder geval kostendekkend te zijn. Ten slotte het stabiel houden van de achterban met minstens 700.000 betalende leden en donateurs. Dit is een opgave voor de hele vereniging. Nodig omdat een grote achterban Natuurmonumenten een breed draagvlak geeft en helpt bij de politieke beïnvloeding. Het maakt de vereniging een interessante samenwerkingspartner wat belangrijk is voor stabiele inkomsten voor de langere termijn. Daarnaast zijn het inkomsten die niet ergens aan gekoppeld zijn en zodoende vrij inzetbaar. Het maakt ons minder afhankelijk van andere inkomstenbronnen en houdt deze in balans. Tot slot is het een belangrijke bron voor nalatenschappen, fondsenwerving en bedrijvenpartners.

7. Project MeerMaas

Lars Koreman, provinciaal ambassadeur Noord-Brabant en Limburg, voert de aanwezigen in zijn presentatie mee langs de ambities van Natuurmonumenten rond de Maas. Halverwege de jaren negentig is gestart met drie grote programma's. De Grensmaas, de Maasplassen en het programma MeerMaas. Over dit laatste programma worden alle ins en outs uiteengezet en beelden van de resultaten getoond. Het project MeerMaas beslaat het gebied tussen Oss en Raamsdonksveer, met de meeste activiteiten in het oostelijk deel. Een opvallend punt bij dit project is dat opbrengsten gegenereerd worden bij de ontwikkeling van dit gebied / project. Het inrichten van natuur kost altijd geld maar in dit gebied wordt vaak ook geld terugverdiend door de verkoop van klei.

8. Online platform

Ter vervanging van het verouderde WebbyFiles is een online platform ingericht. Per commissie hebben twee leden meegekeken en het platform uitgeprobeerd. Het nieuwe platform wordt gepresenteerd door Marita Driessen (projectleider) en Martin van Alfen (Flevoland). De uitgangspunten, opzet en ontwikkeling van het platform worden uiteengezet. Het platform is bedoeld ter ondersteuning van het werk van de ledencommissies (districtscommissies). Het platform zoals het nu is ingericht is een basisvariant die voor WebbyFiles is de plaats komt. Functies zijn onder andere het delen van nieuws, activiteiten en documenten, het bewerken van documenten en het maken van afspraken. Dit jaar wordt het platform uitgerold voor de leden van de ledenraad (verenigingsraad) en volgend jaar voor alle andere vrijwilligers. Daarna wordt gekeken of andere functies aan deze basisvariant kunnen worden toegevoegd. Het platform bestaat uit twee niveaus één voor de ledenraad en één voor de ledencommissies. Het niveau van de ledenraad wordt beheerd door de verenigingssecretaris, hier zijn onder andere nieuwsberichten te vinden, handleidingen, beleid en vergaderstukken. De digitale bibliotheek vervangt uiteindelijk de verzending van papieren vergaderstukken. Het niveau van de ledencommissies wordt beheerd door een aangewezen persoon binnen die commissie. Het platform wordt eind november uitgerold. Alle leden ontvangen een account met inloggegevens, een handleiding en twee instructiefilmpjes. Indien nodig wordt nog bijscholing georganiseerd.

9. Verenigingszaken

Samenstelling bestuur

Martijn Weterings wordt voor een tweede termijn van vier jaar benoemd tot lid van het bestuur van de vereniging Natuurmonumenten.

Actualisering reglement vertrouwenscommissie

Het geactualiseerde reglement van de vertrouwenscommissie wordt vastgesteld

Samenstelling vertrouwenscommissie

Conform het geactualiseerde reglement wordt de raad op de hoogte gesteld van de twee vacatures die vacant zijn binnen de vertrouwenscommissie. Belangstellenden kunnen zich melden bij de verenigingssecretaris.

Vergaderschema 2018

Het vergaderschema 2018 wordt vastgesteld. De vergadering van zaterdag 26 mei 2018 wordt gehouden in het Koetshuis (Stalplein) van Kasteel de Haar te Haarzuilens.

Voortgang Strategische Agenda

Over de Strategische Agenda worden verder geen opmerkingen gemaakt.

10. Rondvraag en sluiting

Er zijn geen vragen voor de rondvraag.

Hans Wijers, neemt vervolgens afscheid van Margriet Pel (Amsterdam), Nol Hoegen Dijkhof, (Drenthe) en Erik Quene (Groningen) zij zijn vandaag voor het laatst aanwezig en worden bedankt voor hun inzet.

Vervolgens sluit Hans Wijers de vergadering.